

SZILI ISTVÁN:
KIEGÉSZÍTÉSEK a GOMBATERMESZTŐK KÖNYVÉHEZ (2008)
2023-ban

Az egyszerűség végett csak az oldalszámot jelzem.

9. A rendszertani kategóriák helyesen: törzs, osztály, rend, család, nemzetség, faj.
13. A táblázatba újabb „+” jeleket tehetünk: A cukorbetegségnél: *G. lucidum*, *T. versicolor*, *P. ostreatus*. A szabad gyököknél: *P. ostreatus*, bár az itt nem szereplő *P. eryngii* megelőzi!
15. A *Polyporus confluens* gyökérkapcsolt, ezért nem valószínű, hogy természetű.
27. A hazánkban előforduló *Hypsizygus ulmarius* (régén *Pleurotus ulmarius*) ugyanaz a faj, amelyet Távol-Keleten *H. tessulatus*ként sterilen termesztnek. Se a hazai, se ez az utóbbi nem termesztendő a laskagombákhoz hasonlóan: teljesen más, lassú micéliumnövekedésű és szabályos alakú gomba stb. Viszont a Stamets-féle *H. ulmarius* hagyományos laska-alakú, fehéres, könnyen termesztendő („szilfalaska”).
30. A sárga zsemlegombára is ugyanaz vonatkozik, mint az előbbi, 15. oldalon említett fakó zsemlegombára.
37. A felmosható, lefolyóval ellátott padozat igen előnyös a gombatermesztésben.
53. A hőkezelőnél „oldaltakarók” helyett: oldaltartók.
62. old. 34. ábránál a számok oldalt elmosódtak. Helyesen: 4000, 3200, 2400, 1600.
67. Az *A. blazei* társnevei: *A. braziliensis*, *A. subrufescens*. Megfigyelésem szerint csírája bírja a hűtőtárolást, de a szobahőmérsékleti tárolást is: érdekes jelenség: az 1 literes üvegeknél figyeltem meg, hogy az öreg, régi csíra felülről újra átszövődik, dús micéliummal.
69. Az *A. macrosporoides* köles szemcsírája (hűtőben, 2-3 °C-on, három évig (eddig figyeltem csak meg) teljesen életképes maradt.
74. A *Trichoderma aggressivum* zöldpenész megjelenési formáit pontosították: *T. aggressivum f. europaeum*, *T. aggressivum f. aggressivum* (Amerikában előforduló).
84. Gombaszúnyog lárvák ellen engedélyezett még a takarás utáni öntözővízzel kijuttatott Dimilin 25 WP (2-3 g/m²).
87. A spóra nélküli fajtát már többen termesztették külföldről vásárolt alapanyagon. Bőtermő, a nyári meleget is bírja, bár ilyenkor eléggé elaprósodik. A gombaspórák légárammal (vagy más úton) eljuthatnak a csírázás vagy átszövés alatt álló kultúrába és kicsírázva eddig még nem tisztázott problémákat (karfiolosodás ?) okozhatnak.
108. Ha a kész laskagomba csírát üvegből „átszereljük” fóliazacskóba, a zacskót sok helyen szurkáljuk meg tűvel, mert a szétszedett, szétdörzsölt gombacsíra levegő hiányában elpusztul.
108. Az említett új fajták (P 80, K 12) kissé bőtermőbbek, szebbek, szellőzési igényük valamivel kisebb, de a tárolást nem bírják olyan jól, mint a HK 35, és karfiolosodás esetén tanácsos egy telepítésre fajtát váltani. Hűtőtárolás: 0-1 °C-on!
120. A laskagomba átszövetésekor előforduló egyik fontos zöldpenész: *Trichoderma pleurotum* (Mikológiai Közlemények, 2009, 2011).
120. A hiányos átszövődés, penészedés okai lehetnek:
- A 100 °C-os száraz gőzölésnél egyes részek nem kapták meg a szükséges hőhatást. Ekkor elég hamar jelentkezik a penészedés (8-10 napon?)
  - Fertőző környezetben csíráztak, szövettek.
  - Gombaszúnyog, cecidsúnyog lárvák kártétele. Megjelenésük lehet másodlagos is.
  - Átszövés alatt az aljzat bemelegedett (35-40 °C). Ilyenkor a zsák közepe penészes.
  - A becsírázott, vagy szövődő zsákokat hideghatás érte: a fólián belül lecsapódott pára elnedvesíti a szalmát, ami nem szövődik át és csak jóval később jelennek meg a penészek. Ahol ezek a zsákok összeérnek, ott szép az átszövődés, és a zsákok belsejében is.
  - Melegen csíráztak.

- Levegőtlenység. Ennek okai: apró tömör anyag, túlzott víztartalom, kevés lyuk. Az átszövés igen vontatott, részleges. Az apróra darált szalma (brikett is) a szükségesnél sokkal több vizet is fel tud venni, a szükséges 2,0-2,2 liter helyett (1 kg) 3 litert is. A forgácsok-fűrészporok 1 kg-ja csak 1,5-1,7 litert.

- A „túlpasztörizálás” is vezethet gyors penészedéshez (biológiai vákuum).

- Egyesek szerint a merítéses eljárásnál jobb két napot várni a csírázással egy nap helyett (Fenyvesi N.), a hagyományos fermentálásnál pedig a hagyományos kondicionálást célszerű egy nappal meghosszabbítani (Lantos Z.).

135. A shiitakénál előnyösebb a köles szemcsíra – a búzával szemben.

137. Egyes hazai shiitake-termesztők még a dudorosodás előtt leveszik a fóliát a fehér blokkokról, és termőre fordítják. Pl. a Sylvan 4080-as fajtánál.

142. A shiitakénál a zöldpenész a csíraszemeket támadja meg először.

154. Az ördögsekér laskagomba termeszthető a szokványos laska-technológiával (alapanyag-előkészítés), de az aljzat hamar kimerül, bebarnul. Ezért a *P. eryngii* termesztését dúsított steril aljzaton tartom eredményesnek.

162. A pecsétviaszgombát is lehet a szokványos laskaaljzaton (több forgács – fűrészpor) termesztetni 2-3-szoros csíramennyiséggel számolva. Kifejezetten melegkedvelő, intenzív termesztésével nyáron próbálkozzunk. Szedés után aprítsuk fel apró darabokra, és így szárítsuk meg, majd daráljuk.

Némelyek teaként fogyasztva hatásosabbnak tartják, mint porban bevenni (pl. kefirbe keverve).

179. A gipsz helyettesítése (a csírákészítésnél) fűrészporral nem vált be. Marad a kalciumkarbonát (bécsi fehér) és gipsz. A shiitake és bokrosgomba mellett a süngombánál is és a júdásfülegombánál is csak gipszet használunk csírákészítéshez, kalciumkarbonátot ne.

182. A magas sűrűségű polietilén (HDP) fólia (60-70 mikron vastag) is kibírja az 1 bart (121 °C-ot), de nem javaslom. Mi csak a polipropilén fóliát javasoljuk, de a zacskók nem érhetnek hozzá az autokláv falához. Jobb, ha a fóliazacskók egymáshoz sem érnek hozzá, mert romlik a hőbehatolás, és baktériumok maradhatnak életben. Így is célszerű fél órával meghosszabbítani a sterilizációs időt az üvegekhez képest. Mivel hazánkban jelenleg (2012) nem gyártanak 60-70 mikron vastagságú hőálló polipropilén fóliát, két vékonyabb (35 mikronos) zacskót egymásba dugunk. Felül az oltónylásnál 28-30 mm belső átmérőjű gégecső-darabkát használunk (padlófűtés védőcsöve), de nem dugóval zárjuk. A fóliát kívülről szorítjuk a csőhöz két helyen befőttesgumikkal, erre 6-8 rétegű papírvatta kerül befőttesgumival rászorítva, erre pedig két rétegű pergamenpótló papír ugyancsak gumigyűrűkkel (a feketével) felerősítve. Oltáskor csak a papírt vesszük le, az oltópálcikát a papírvattán keresztül szúrjuk be, majd visszahelyezzük a papírt. Az 5 literes zacskók sarkaiba két dugót helyezünk, de nem papírvattából, hanem habszivacsból „sodorjuk”. A habszivacs dugókat belülről helyezzük a zacskóba, középen kívülről gumigyűrűzzük, és csak oltás után vágjuk ki ollóval, az autoklávban így nem tud beázni, felül pedig alufólia-sapkát teszünk a kupakokra ugyanebből a célból.

205. Teljesen véletlenül kimaradt az irodalomjegyzékből a többször hivatkozott könyv: Rác J. – Koronczy I.-né (2001): Hogyan termesszünk csiperkegombát? Korona Országos Gombaipari Egyesülés, Eger.

Mogyoród, 2023. január.

Szili István
+36 30/921 3388